

egy régibb geológiai korszakban megvolt Európában és a jelenség megengedi azon következtetést is, hogy *egyazon családnak két elterjedési centruma is lehetett*. Napjainkban is voltunk egy nevezetes növénygeográfiai tüneménynek mintegy tanui. Már egy félszázada, hogy az észak-amerikai *Elo-dea canadensis Michx sp.*, tehát a *Hydrocharidaceae* egy harmadik elterjedési centrumából emberi kéz útján Európába jutott és itt bámulatos rohamossággal terjedett. E kis tanulmány bizonyítja, hogy a phytopalaentológiának milyen fontos szerep jutott a modern növénygeográfiai kutatásokban és philogenetikus tanulmányokban.

4. Borbás Vincze »Néhány bojtortjános gyümölcs terjedése hazánkban« című előadásában a »ragad mint a bojtortján« közmondásból kiindulva, összeállítja a nevezetesebb hazai bojtortjános növényeket. A bojtortján szerepét, vagyis a ragadást és ezen az úton a széthurcolódást, a növények földbeli részét kivéve, minden más tagja teljesítheti, az egész növénytől (*Galium, Asperugo*) kezdve a magvas gyümölcsig (*Lappula*), vagy a gyümölcsöt védő kehelyig (*Asperifoliaceae*), vagy fészkepikkelyekig (*Lappa*). Ezután áttér a bojtortjános növények hazai újabb terjeszkedésére: *Lappula Vahliana* a Herkulesfürdőnél, de a hogy jött, úgy el is tűnt, a *L. heteracantha* Budapest körül, Ercsi, Kolozsvár (1878), *L. patula* 1857-től terjed (Paks, Ercsi, Csépi); az *Agrimonia procera* Wallr. Bűdöskút Keszthely mellett, Nagyenyed, *Galium Anglicum* és *G. Parisiense* u. i., amaz inkább a keleti völgyekben, emez a hegyeken, a *Salvia verticillata* var. *polytoma* a békásmegyéri hegyeken, félben szárnyalt levelekkel, 2—3 pár levélsallanggal, *Ballota nigra* var. *submitis* kurtább és kevésbé szurudó kehelyfogakkal, azért a

növény annyira nem is hurcolódik szét, ritka. A bojtortjános növénynek gyakran nincs már eredeti termőhelye; leginkább az emberi lakás, marha-állás stb. körül gyakori, a mint főképp az állatok sok helyről ide összehurcolják.

Bemutatja továbbá a *Taraxacum officinale*-nak a virágszálán levő levelét Békás-Megyerről.

5. Mágócsy-Dietz Sándor bemutatja Richter Aladár-nak »*A fontenebleau-i botanikai állomás*« ismertető közlését.

A párizsi »Sorbonne« épületében a természettudományi intézetek nem fejlődhetek ki s nem terjeszkedettek a mai kor kívánalmainak megfelelőleg. Ezen a bajon az újabb építkezések sem segítettek, úgy, hogy a tanulmányozók más intézetek laboratóriumában széledtek szét, minek folytán ú. n. fiók-intézetek keletkeztek. Ilyen fiók-intézet, de voltaképpen független állomás a fontenebleau-i botanikai állomás, melynek fő célja a növényvilágnak saját otthonában való és kísérletekkel egybekapcsolt tanulmányozása. Az állomás gázvilágítással ellátott épületének főlaboratóriuma 24 dolgozóra van számítva és különös módon egy fagaleriával horizontalisan ketté választva oly módon, hogy 12 munkás felett más 12 buvárokodhatik. A galerián mikroszkópi vizsgálatokkal foglalkoznak. A földszint fiziológiai megfigyelésekre van fenntartva. Az épületben a vizsgálók részére lakószobák is vannak, melyek díjtalanul állnak rendelkezésre azon vizsgálóknak, kik vizsgálataik miatt állandóan az intézetben kénytelenek tartózkodni. Az intézet körül kísérleti telep van. Különben az állomás ideiglenes jellemű, mert tervbe van véve a Sorbonne botanikai intézetének méltó kiépítése.

LEVÉLSZEKRÉNY.

KÉRDÉSEK.

(27.) Az 1858. évben egy praktikus szőlős gazda azt javasolta, hogy ha a már egyszer lefejtett bort másodszor olyan hordóba fejtjük, melyet rendes kimosás után még boróka (*Juniperus communis*) bogyókkal főtt vízzel öblítenek ki, akkor a bor igen kellemes zamatot és gyönyörű színt kap.

A tanácsot egy jó ismerősöm követte és jó minőségű kötött agyagtalajon — Zala-megyében — termett két éves, már egy ízben

fejtett bort másodszori fejtéskor így kezelt hordóba öntött.

De sajnos, a kellemes íz helyett a bor a kreosotra emlékeztető füst ízt és szagot kapott, mely véleménye szerint valószínűleg onnét eredett, hogy a mintegy 8—10 itcze vízben nagyon sok borókamagot főzött meg, holott a tanácsadó csupán igen kevés, $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{8}$ meszely mennyiséget szokott volt felforralni.

A kellemetlen füst-íz elvétele végett a

bort 10—12 évvel ezelőtt fa-szénen szűrték át. A szag, illetőleg iz észrevehetően gyengült ugyan és évről évre gyengül, de ma, 38 év múlva is igen kellemetlen még.

Míthogy még tekintélyes mennyiség áll e kitűnő minőségű és gyönyörű arany-sárga színű borból rendelkezésre, bátorodom tisztelettel kérdezni és kérni a szakférfiakat, mit tanácsolnak, mivel lehetne a bort e kellemetlen szagától és ízétől megszabadítani?

H. B.

(28.) A Természettudományi Közlönyben többször voltak említve az édesvízi szivacsok (1880, 317. l.; 1881, 28. l.; 1883, 452. l.; 1883, 502. l.), a melyeket a köznép Zemplén megyében »vizigyöngy«, a Székelyföldön »gyádszűrtő«, »halálszűgyentő« néven csúszos fájdmalok ellen a bőrbő dörzsölve gyógyszerül használ. Más közlések szerint az oláhok »veszgye dpea« (= vízi zab), a ruthének »vogyenaja omela« (= vízi gyöngy) néven ismerik, és tudomásom szerint nem csupán gyógyszerül, de mert a bőrt, mérsékelten beledörzsölve, megvörösíti, a falusi szépek igen természetes, lemoshatatlan pirosítótul is szeltében használják. Hatása szembetűnő és könnyen észlelhető lévén, — úgyszólván csak meg kell érinteni a száraz, porló szivacs törmelékeket, hogy a kézen erős viszketést, égő érzést okozzon, — lehetetlennek tartom, hogy a nép ezt az országot minden vidékén ne ismerje: nincsen-e a t. tagtársak közül valakinek erről tudomása? T. L.

(29.) A kereskedésekben nagy garral hirdetnek »Petrolin« néven valami pornemű anyagot, mely a petróleumhoz keverve, erős fehér színt ad neki, s az ártalmas és veszélyes gázok fejlődését hátráltatja. Miben áll ez anyag hatása, és nem félrevezetése-e a hiszékeny közönségnek? L. L.

(30.) Mi okozza a tajtékpipa kiszívódását (megsárgulását)? Ha a viasztól származik, minő kémiai változás megy itt végbe? G. F.

(31.) Mi módon lehetne az egész fal lebontása nélkül a rajta 3 m. magasságig kiütött salétromfoltok ismételt megjelenését meg-

akadályozni? A fal új téglából 1 éve épült; helyén előbb téglaburkolatú emésztőgödör volt, mely betömése előtt jóval kibővíttetett.

Cs. Gy.

(32.) Szíveskedjék magyarázatát adni annak, hogy ha csigát, vagy bármely más öblös tárgyat fülünkhöz tartunk, zúgás hallatszik. E zúgást mi idézi elő? W. S.

(33.) A graham-kenyeret ma már sokan használják; vajjon nem volna-e valaki, a ki engem a kenyér történetéről, a benne levő hatóanyagokról és készítése módjáról felvilágosítana; továbbá, vajjon a szervezet ezt is úgy megszokja-e, mint egyéb hasonló hatású szereket? H.

(34.) Meglehető rossz talajú, sovány márgás kertem van, melyben egyszerű dísnövényeket ültettem; de se a fák, se a bokrok nem nőnek kellően; kivált a fenyők nagyon silányak. Miféle eljárás, kivált milyen műtrágya volna a legalkalmasabb a talaj javítására? Használható-e a kert talajának javítására a kokszból keletkező hamu? M. J.

(35.) Kinek van tudomása, hogy a Berlinben szerkesztett Regele-féle *Gartenflora* 1875-ig megjelent folyamai melyik nyilvános vagy magánkönyvtárban vannak meg Magyarországon, kiváltképpen pedig Budapesten?

SCH. K.

(36.) A koksszal való fűtés közben tetemes mennyiségű apró rész és kokszipor megy vidéken veszendőbe, a hol ú. n. diókokszot nem kapunk. Miként lehetne e hulladékot értékesíteni? K. J.

(37.) A fésűsöktől való szarúforgács miként válik porhanyóvá, hogy trágául porrá törhető legyen? K. J.

(58.) Miként törhető porrá a csont gép nélkül, hogy csont-trágául legyen használható? A kemenczetűzben porhanyítva veszt-e phosphor-tartamából? K. J.

(39.) Mi módon lehetne a tojást 5—6 hónapig úgy eltartani, hogy se meg ne romoljék, se ki ne száradjon, s emberi élvezetre alkalmas maradjon? Mely konzerváló szerek lennének erre alkalmasak? T. B.

FELELETEK.

(10.) A sarkcsillag Budapesten 1894 április 1-én zónaidő szerint délután 0h 25m 43s-kor delel s minden rákövetkező napon (apró, a praecessiótól, nutatóiótól és aberratóiótól függő javításokat nem tekintve) 3m 56s.56-czel korábban. Ez a felső, a pólus és zenith között történő delelés; az alsó, mely a pólus és a horizon között megy végbe, természet-

sen 12 csillagórával = 1h 58m 2s középpont-idővel később történik. Mivel α Ursae minoris rectascensiója 1h 20m 5s.6, η Ursae maioris-é pedig 1h 43m 21s.9, világos, hogy ez utóbbi csillag délkhöz a sarkcsillagétól 1h 23m 16s.3, vagy, ívben kifejezve, 185° 49' 4".5-czel áll el. Ennyivel később delel is. η Ursae maioris delelése április 1-én

zónaidő szerint éjfél után 0h 46m 47s.9-re esik, s ekkor a sarkcsillagon átmenő órákór a meridiánnal ugyancsak 185° 49' 4".5-nyi szögletet zár be nyugot felé, vagy 5° 49' 4".5-et kelet felé.

K. R.

(11.) E kérdés tevője azt állítja, hogy nem érti válaszbomb, hogy a ferde cső esetében azért kell nagyobb munkát végezni, mert nagyobb víztömeget kell időszakonként mozgásnak indítani. Kérdező annyi szakismeretet árul el, hogy könnyű lesz őt meggyőzőn arról, hogy ezt némi megfontolás után csakugyan érti. Meg kell gondolnia, hogy minden mozgó testben van úgynevezett mozgási erő, melyet az eredetileg nyugvó test csak akkor vesz fel, ha valamely erő megfelelő munkát végez. Így például munkát kell végezni, ha vízszintes csőben levő vizet akarunk mozgásba hozni; a kérdező képlete szerint ilyenkor a munka zérus lenne. Ez a munka, nem tekintve a surlódást, $\frac{mv^2}{2}$, feltéve, hogy m tömegű nyugvó víz v sebességet vett fel. Ha a dugattyú, mely a vizet mozgásnak indította, megáll, s ezzel a víz is kénytelen nyugalomba térni, akkor a dugattyú ismételt mozgásával ez a munka mindig újra igénybe vétetik. Hogy az ilyen esetben munka kivántatik, nincs ellentétben a folyadék nyomására vonatkozó tételeinkkel, a mint a kérdező gondolja. Ugyanis, a vízszintes csőnél maradván, a nyomás a cső két végén csak addig mondható egyenlőnek, a míg a víz nyugalomban vagy egyenletes mozgásban van. Ha ellenben a dugattyú a vizet megindítja, túlnyomást kell kifejtenie, mely annál nagyobb, minél több vizet és minél gyorsabban kell azt mozgásnak indítani. Ezeket különben nem szükséges bővebben fejtegetni, hiszen a köznép is tudja, hogy nehezebb a kocsit megindítani, mint mozgásban tartani; a mikor már mozgásban van, csak a surlódást és hasonló akadályokat kell legyőzni, ellenben a megindításkor ezeken kívül még a tömeg mozgásba juttatására is szükséges munka.

Hasonló megfontolás érvényes akkor is, mikor a vizet magasabb helyre akarjuk szállítani. A kérdező képlete csak az egyenletes mozgásra vonatkozik, időközönként ismétlődő mozgásban még a folyadék tömegének megfelelő mozgási erő is tekintetbe veendő. Ilyenkor a nyomás nemcsak az oszlop magasságától és fajsúlyától függ, hanem még a mozgás gyorsulásától is. Egyáltalában a folyadéktól valamely lapra ható nyomás lényegesen függ a folyadék mozgásától is, a

mint mindenki tudja, a ki valaha folyó vízben fürdött. A kinek erre nem lett volna alkalma, képzeljen a toronyból a földre eső vízzel telt hordót és fontolja meg, vajjon ugyanakkora nyomással fog-e a víz a fenékre hatni, mint nyugalomban? SCH. A.

(13.) A puszkaporból fejlődő gázzal, legáltalabb elméletileg, mindenesetre lehetne gépet hajtani, mert a puszkapor meggyulladásakor olyan gázok fejlődnek, melyek térfogata amazét sokszorosan felülmúlja, s mely gázok feszítő ereje állandó. Gyakorlatilag csak a közönséges világító gáz felrobbantásával hajtott gépek alkalmazhatnának. H. G. F.

(15.) A seltersi víz *tühhűtött víz* volt. Ha ugyanis abszolút nyugalomban levő vizet meg akarunk fagyasztani, azt fogjuk észlelni, hogy az cseppfolyós állapotát még a fagypontra alul is megtartja, de abban a pillanatban, a mint az azt magában foglaló edényt megmozdítjuk, vagy a tühhűtött vízbe valamely kemény tárgyat dobunk, azonnal s szemmel látható gyorsasággal beáll a jégképződés, mely utóbbi esetben ez a szilárd magból indul ki. A seltersi víz nemcsak abszolút nyugalma, hanem azon nagy nyomás miatt is volt tühhűthető, mely alá a bedugaszolással saját szénsavtartalma által került, a víz 4 C°-nál legsűrűbb lévén, nyomás alatt könnyebben tühhűthető és tühhűthető. H. G. F.

(21.) A ki a diófa rendkívül lombos árnyas koronáját a többi gyümölcsfa kevésbé terebélyes s sokkal gyéresebb koronájával összehasonlítja, tudni fogja, hogy a diófa alatt az általa okozott árnyék miatt nem teremhet meg a szőlő; azonfelül hatalmas gyökérzete is elnyomja a szőlőt. A nagykőrösi nép hite tehát alaptalan, mert a diófa levele épen nem ártalmas. Láttam különben olyan szőlőket is, a melyekben gesztenye (*Castanea vesca*) fák voltak, s természetes, hogy ezek alatt em volt szőlőtöke, mivel ez is aránytalanul nagyobb árnyékot vet, mint többi gyümölcsfáink. HATHALMI GABNAY FERENCZ.

(27.) A kérdéses bor oly alaposan el van rontva, hogy azon segíteni alig lehet. Mindazonáltal kísérletképen a következő eljárás megpróbálható. Tiszta »spanyol földdel« vagy kaolinnal egy próbaderítést kell végezni. Ha észreveszik, hogy a derítés által a szag intenzitása csökkent, akkor ismételjék. A másik próba szüret alkalmával végezhető. Minden hektoliter borra vegyenek öt liter friss mustot és erjesszék el. Az áterjesztés által már gyakran sikerült idegen szagot a borból eltávolítani. L.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.